

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

**ПРОДОВОЛЬЧА ТА ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА
В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ:
ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ ТА СВІТУ**

*присвяченої 125-річчю Національного університету
біоресурсів і природокористування України*

**Секція 4. Якість освіти та гуманітарна наука в умовах війни
та глобальних викликів**

**25 травня 2023 року
Київ, Україна**

Організатор конференції:

Національний університет біоресурсів і
природокористування України

Продовольча та екологічна безпека в умовах війни та повоєнної відбудови: виклики для України та світу: мат. Міжн. наук.-практ. конф., секція 4: Якість освіти та гуманітарна наука в умовах війни та глобальних викликів (м. Київ, 25 трав. 2023 р.). Київ, 2023. С. 358.

Матеріали конференції подано в авторській редакції.

У збірнику подано результати обговорення актуальних проблем, перспектив і шляхів забезпечення продовольчої та екологічної безпеки в умовах війни, плану відновлення України, сталого розвитку світу в контексті глобальних і регіональних викликів, трансформації суспільства та формування нової парадигми розвитку.

Редакційна колегія:

Ніколаєнко С. М. (відповідальний редактор), Кваша С. М., Кондратюк В. М., Ткачук В. А., Шинкарук В. Д., Барановська О. Д., Баль-Прилипка Л. В., Братішко В. В., Глазунова О. Г., Гриценко І. С., Діброва А. Д., Євсюков Т. О., Каплун В. В., Коломієць Ю. В., Кононенко Р. В., Васишин Р. Д., Мельник В. І., Остапчук А. Д., Отченашко В. В., Рудик Я. М., Ружило З. В., Савицька І. М., Тонха О. Л., Цвіліховський М. І., Яра О. С.

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

**ПРОДОВОЛЬЧА ТА ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОЇ
ВІДБУДОВИ: ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ ТА СВІТУ**

*присвяченої 125-річчю Національного університету біоресурсів
і природокористування України*

Секція 4. Якість освіти та гуманітарна наука в умовах війни та глобальних викликів

Відповідальний за випуск: **Отченашко В. В.**

© НУБіП України, 2023.

УДК 165

ДВА АРГУМЕНТИ НА КОРИСТЬ ТЕОРІЇ ТОТОЖНОСТІ У ФІЛОСОФІЇ СВІДОМОСТІ

Дерід К.М., аспірант (deridplaton@gmail.com)

Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

Теорія тотожності у філософії свідомості, вона ж теорія типового фізікалізму, також відома як фізіологічний ідентифікаціонізм, стверджує, що свідомість і мозок є одним і тим же феноменом, і не можуть бути розділені один від одного. Ця теорія передбачає, що ментальні стани, такі як сприйняття, мислення, емоції та свідомість загалом, є результатом нейрофізіологічних процесів, що відбуваються в мозку. Вперше питання теорії тотожності у сучасному вигляді виклав американський психолог-експериментатор Едвін Борінг, який ще 1933 року, у своїй книзі «Фізичні виміри свідомості» зазначив, що:

«Для автора досконала кореляція є тотожністю. Дві події, які завжди відбуваються разом в один і той же час в тому самому місці, взагалі без будь-якої тимчасової або просторової диференціації, є не двома подіями, а однією і тією ж подією. Кореляції між розумом і тілом у тому вигляді, як вони сформульовані нині, не допускають просторової кореляції, тому вони зводяться до питань простої кореляції у часі. Необхідність ідентифікації у цьому разі не менш актуальна.» [1; С. 16]

Відповідно до теорії тотожності, всі аспекти свідомості, включаючи когнітивні та емоційні аспекти, можуть бути пояснені в термінах нейрофізіологічних механізмів, таких як нейрони, синапси, електрична активність мозку та хімічні процеси. Мозок, своєю чергою, сприймається як основний орган, відповідальний за виникнення свідомості життя і здійснення всіх його проявів. Теорія тотожності підкреслює взаємозв'язок між мозком і свідомістю, стверджуючи, що мозок і свідомість взаємодіють і взаємозалежні. Мозкова активність є необхідною умовою для прояву свідомості, і зміни в мозкових процесах можуть відбиватися на станах свідомості, таких як сприйняття, увага, пам'ять та ін.

Однак багато критиків заперечують проти цього твердження, вказуючи на те, що якісні аспекти свідомості, такі як кольори, запахи, уподобання та інші відчуття, важко пояснити виключно в термінах нейрофізіологічних процесів. Основна критика теорії тотожності пов'язані з поняттям «квалія». Квалія - це якісні властивості досвіду свідомості, такі як відчуття та почуття, які важко пояснити в рамках фізіологічних процесів. Критики теорії тотожності вказують на те, що ця теорія не надає задовільного пояснення феномену квалія, і залишає незрозумілим, як мозкова активність може виробляти такі якісні аспекти свідомості. Зводячи свідомість до мозкових процесів, теорія тотожності, нібито, не пояснює, як об'єктивні нейрофізіологічні процеси можуть породжувати суб'єктивний досвід свідомості.

На мій погляд, теорія може бути підтримана якнайменш двома контр-аргументами. Першим з аргументів на користь теорії тотожності є наявність нейрофізіологічних відповідностей між активністю мозку та досвідом свідомості. Нейронаукові дослідження показують, що певні патерни активності мозку корелюють з певними станами свідомості, такими як сприйняття, мислення, емоції та навіть самосвідомість. Наприклад, дослідження з використанням функціональної магнітно-резонансної томографії (fMRI) дозволяють пов'язати активність певних галузей мозку з певними аспектами свідомості. Це може бути розглянуто як підтвердження теорії тотожності, що говорить про те, що мозок та свідомість є нерозривно пов'язаними. Один із головних теоретиків теорії тотожності, Уллін Плейс писав, що

«Логічні заперечення, які можна було б висунути проти затвердження «свідомість – це процес у мозку», не більше ніж логічні заперечення, які можна було б висунути проти затвердження «блискавка – це рух електричних зарядів.» [2; 3. 255]

Другим аргументом на користь теорії тотожності є наявність досвіду порушень свідомості, таких як змінені стани свідомості, наркоз, травми голови або інші медичні стани, які можуть впливати на функції мозку і, таким чином, свідомість. Ту ж думку поділяє іменитий філософ свідомості Френк Джексон, коли пише, що:

«Успіхи фізичних наук у поясненні явищ у їхніх власних фізичних термінах разючі. Тепер ми знаємо, що блискавка викликана не діями Тора, що епілепсія не викликана одержимістю демонами і рослини ростуть не тому, що містять життєву сутність, а тому, що їхні клітини діляться.» [3]

Наприклад, при порушеннях мозкової діяльності, таких як травматичний аміотрофічний склероз або синдром несвідомого стану, свідомість може бути порушена або відсутня.

Ці аргументи можуть підтримувати теорію тотожності, вказуючи на те, що свідомість та мозок є взаємопов'язаними та нерозривними аспектами одного і того ж процесу.

Перелік посилань

1. Edwin Garrigues Boring. *The Physical Dimensions of Consciousness*. Century Company, 1933 C.16
2. Place, U.T., 'The Concept of Heed', *British Journal of Psychology*, 1954. 45: 243–255. C.255
3. Jackson, Frank. Origin of the identity theory. *Mind, identity theory of*, 1998, doi:10.4324/9780415249126-V016-1. Routledge Encyclopedia of Philosophy, Taylor and Francis, <https://www.rep.routledge.com/articles/thematic/mind-identity-theory-of/v-1/sections/origin-of-the-identity-theory>.